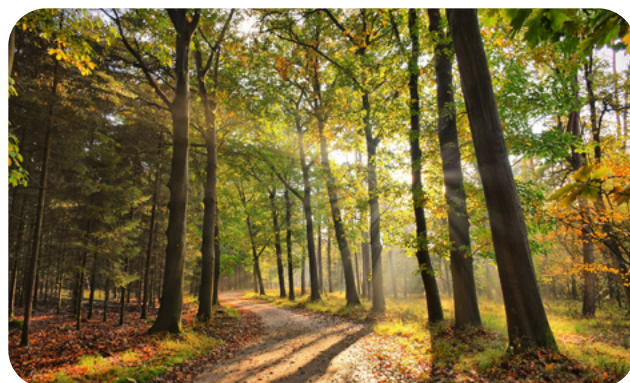

Bos

Alles over bossen

- Ongeveer 11% (364.000 hectare) van het landoppervlak in Nederland bestaat uit bos.
- Bossen zijn van cruciaal belang. Ze vormen de longen van de wereld doordat ze koolstofdioxide omzetten in zuurstof, we gebruiken al sinds mensenheugenis hout voor allerlei toepassingen, en bossen hebben een hoge recreatieve waarde.
- Veel bossen in Nederland zijn aangeplant voor houtproductie. Deze bossen zijn vaak monoculturen die ook geregeld zijn aangeplant met een exotische boomsoort. Hierdoor bieden ze weinig leefruimte voor verschillende planten en dieren, met andere woorden: de biodiversiteit is laag. Dit maakt deze bossen kwetsbaar voor ziekten, extreem weer en klimaatverandering.
- Een gezond bos vol biodiversiteit heeft een gevarieerde samenstelling aan soorten, met oude en jonge bomen, dood hout en open plekken. In de ondergroei van het bos groeien varens, mossen en kruidachtige planten.
- In het bos leven allerlei soorten bosvogels, zoals mezen, spechten, lijsters, vinken en roofvogels. Bossen zijn wezenlijk voor heel veel soorten paddenstoelen die vaak in symbiose leven met bomen. Ook veel zoogdieren – reeën, edelherten, zwijnen, dassen, vossen, eekhoorns, en marterachtigen – leven in bossen.
- Doordat de mens sterk afhankelijk was van producten uit lokale bossen zijn er verschillende beheertypen ontstaan, zoals hakhoutbeheer, wilgengrienden, en knotbomen. Bij hakhoutbeheer worden jonge bomen aan de grond afgezaagd zodat die weer uitlopen met meerdere stammen. Bij knotten worden bomen op een paar meter hoogte gesnoeid. Ook dat zijn vormen van (half)natuur met een eigen meerwaarde voor biodiversiteit.

Waarom hebben bossen onze hulp nodig?

Veel bossen, met name op de hogere zandgronden, hebben te lijden onder vermeting, verzuring en verdroging. Door toename van stikstof is de diversiteit aan planten in de ondergroei van bossen sterk afgenomen. Dit heeft weer een negatief effect op dagvlinders en bosvogels. Ook paddenstoelen, mossen en korstmossen reageren erg gevoelig op een toename aan stikstof. Daarnaast verdringen invasieve exoten zoals Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik inheemse beplanting waardoor de biodiversiteit in bossen afneemt.

Algemene aandachtspunten

- Inventariseer de huidige natuurwaarden in je gebied zodat je kan bepalen waar de kansen en bedreigingen liggen. De volgende zaken zijn van belang:
 - bodemkwaliteit
 - hydrologie
 - soortenrijkdom
 - natuurlijke regeneratie
 - bescherming van verjonging

Maak vervolgens een ecologisch beheerplan waarin je doelen stelt en beheersmaatregelen formuleert die aansluiten bij de bestaande gebiedsvisie en de natuurlijke processen die in jouw gebied een rol spelen.

Bos

- Geef aandacht aan inheemse soorten en biodiversiteit: Dat kan door exoten te vervangen door diverse inheemse soorten. Let ook op de gelaagdheid in het bos: Is er alleen een hoge kroonlaag, of is er ook een struiklaag en ondergroei? Meer gelaagdheid betekent over het algemeen meer diversiteit in leefgebied en dus meer plek voor soorten. Een hogere soortenrijkdom zorgt voor een ecologisch veerkrachtiger bos dat beter bestand is tegen ziektes en klimaatverandering.
- Let wel, er zijn ook natuurlijke bossen die voor een groot deel uit enkele boomsoorten bestaan zoals beukenbossen of een bos met zomereiken. Zulke bossen kunnen qua boomlaag "eentonig" lijken, maar zijn ecologisch vaak veel rijker en robuuster. Ze bieden onder andere plek aan verschillende spechtensoorten en specifieke zangvogels, maar ook aan veel soorten mossen, korstmossen, paddenstoelen en insecten.
- Laat dood hout liggen: waar vroeger dood hout vaak werd opgeruimd, laat men het nu steeds vaker bewust liggen. Dit is cruciaal voor de biodiversiteit. Dood hout zit vol leven en dient als voedingsbron en leefgebied voor een enorme diversiteit aan insecten, geleedpotigen en schimmels. Staand dood hout ook handhaven als het geen veiligheidsrisico vormt.
- Vooral bossen op de hoge zandgronden hebben last van verzuring. Het kan helpen om hier zogeheten rijkstrooiselsoorten aan te planten. Boom/struiksoorten die blad hebben wat rijk is aan calcium, magnesium en kalium, zoals winterlinde, zoete kers, veldesdoorn, gewone esdoorn en ratelpopulier. Na de bladval in de herfst verteren deze bladeren, waardoor de genoemde voedingsstoffen in de bodem komen en zo op een natuurlijk wijze bijdragen aan een gezonde bosbodem.
- Probeer bij werkzaamheden in het bos kleinschalig te werken met licht materieel om de bodem zo min mogelijk te verstoren.
- Bij het aanleggen of verharderen van paden kan gekozen worden voor schelpen of ander kalkhoudend, los materiaal om verzuring tegen te gaan.

Wist je dat ...

boomsoorten als zomereik en boswilg enorm veel insecten aantrekken? Op een zomereik komen meer dan 400 soorten insecten af, op een boswilg zelfs meer dan 500. Een duidelijk verschil met exotische soorten als plataan of Amerikaanse eik waar maar een paar tientallen soorten van profiteren.

Voedselbossen

Voedselbossen zijn een relatief nieuw landbouwconcept, hoewel het in andere delen van de wereld al duizenden jaren wordt toegepast en ontwikkeld. Voedselbossen combineren fruit- en notenbomen, struiken, kruiden, klimplanten en meerjarige groenten die direct bruikbaar zijn voor mensen, terwijl ze in harmonie met de natuur functioneren en een breed scala aan leefgebieden voor wilde dieren bieden.

De vruchtbaarheid in voedselbossen wordt op een zo natuurlijke mogelijke manier bereikt. Er is veel nadruk op een gezonde bodem, ondersteund door schimmels, een grote diversiteit aan planten, insecten en vogels, en natuurlijke plaagbestrijding.

Aandachtspunten voor voedselbossen

- Maak zoveel mogelijk gebruik van inheemse flora omdat insecten daarop zijn aangepast.
- Beperk snoeiwerkzaamheden tijdens het broedseizoen (15 maart – 15 juli) tot een minimum.
- Leg een takkenril aan. Het snoeimateriaal van bomen en struiken kun je verwerken tot een takkenril. Net als composthopen biedt deze schuilgelegenheid aan allerlei soorten kleine zoogdieren, amfibieën en insecten.
- Laat ook wat plekjes verwilderen. Op ruige plekjes komen weer andere plantensoorten tot bloei zodat er weer andere dieren hun plek vinden.

Bos

Monitoring

Maak een zo compleet mogelijke soortenlijst. Dit kan ook online door je waarnemingen in te voeren in waarneming.nl.

Meer informatie

<https://www.floravannederland.nl/plantengemeenschappen/hoofdgroepen/loofbossen/>

<https://www.floravannederland.nl/plantengemeenschappen/hoofdgroepen/naaldbossen/>

www.treesforall.nl

www.meerbomen.nu

www.bomenkiezer.nl

